

Daartoe werden de Geer, Albarda, van Boeyen, Dijkhoorn, Steenberghe en Welter op 16 juli door de koningin ontvangen, niet als afvaardiging maar de een na de ander; de koningin kon dus van elks opvattingen een duidelijk beeld krijgen. 'H. M. blijft bij haar denkbeeld', aldus de notulen van de ministerraad van 17 juli. 'Tijdelijke delegatie, bij voorkeur meerderheid, zelfs grote meerderheid' (hoe minder 'defaitisten' in Londen, hoe beter, dacht de koningin). 'H. M. is van mening dat afval van Frankrijk in onze positie geen principiële verandering heeft gebracht. . . . H. M. blijft van oordeel, dat min. pres. moet medegaan.' Van alle ministers spraken zich vervolgens alleen Gerbrandy en van Boeyen voor splitsing van het kabinet uit. Een beslissing werd aangehouden – de koningin had een tweede brief toegezegd.

Voor die brief was een concept opgesteld door Gerbrandy.¹ 'De missie zal een tijdelijk karakter dragen: 4 maanden', had hij in dit concept opgenomen – 'geen termijn' had de koningin daarbij aangetekend. Voorts had hij in het concept vermeld, welke ministers dienden te vertrekken: de Geer, Dijkhoorn, van Rhijn, Welter, en Albarda of Bolkestein. Maar de koningin noemde in de brief die weer door de directeur van haar kabinet, van Tets, aan de Geer toegezonden werd, geen namen. In die brief d.d. 17 juli² stond slechts dat, naar het oordeel van de vorstin, bij 'tijdelijke verplaatsing van een deel van het kabinet naar Nederlands-Indië' de voordelen groter zouden zijn dan de nadelen, 'Hare Majesteit blijft het daarom in 's lands belang wenselijk achten, dat Uwe Excellentie als voorzitter van de ministerraad zich met enige van Haar ambtgenoten tijdelijk naar Nederlands-Indië begeeft.'

Op 18 juli stelde van den Tempel voor, de koningin een 'beleidvol', maar afwijzend antwoord te sturen.³ Met de stemmen van Gerbrandy, van Boeyen en van Kleffens tegen werd daartoe besloten. De Geer stelde de brief op.⁴ 'Alles tezamen genomen', aldus de zin waarop het aankwam, 'zou de ministerraad Uwe Majesteit wèl in overweging willen geven, vooralsnog van het zenden der gedachte delegatie af te zien.'

Afzien? De koningin dacht er niet aan. Zij hield vol – en had succes.

De Geer had op 22 juli in het kabinet formeel voorgesteld dat Nederland contact met Duitsland zou opnemen (daarover aanstonds meer) – hij werd enkele dagen later bij de koningin ontboden die 'ernstige bezwaren' tegen zijn beleid ontvouwde en haar wens onderstreepte dat hij en andere ministers naar Indië zouden gaan. De Geer zond haar toen op 29 juli een timide,

¹ Exemplaar in archief kabinet der koningin. ² Exemplaar in Collectie-Bolkestein, 10. ³ Ministerraad: Notulen, 18 juli 1940. ⁴ DBPN, C, dl. I, p. 201-03.